

Ion Vartic, Mihai Măniutiu și Mircea Ghițulescu la
Colocviul Național de Critică Teatrală.

Foto: Nicu Cherciu

Crenguța MANEA

Un început de stagione

Teatrul Național din Cluj-Napoca a ridicat cortina noii stagiuni cu o mișcare amplă, generoasă; pe lângă o premieră Cehov, *Pescărușul* – o montare nonconformistă și controversată, cu o regie executată „la două mâini” de Mona Chirilă și Miriam Cuibus, poate și de aceea rezultatul a fost unul secvențial, fracturat în dezvoltarea dramaturgică și spectaculară –, și *Solo on-line*, un spectacol de teatru-dans, coregrafia Vava Ștefănescu, cu Irina Wintze și Vava Ștefănescu, Naționalul clujan a organizat „Colocviul Național de Critică Teatrală” (25–26 septembrie 2004), proiect inițiat de regizorul Mihai Măniutiu. Programul acestei întâlniri, la care au participat cronicari teatrali, publiciști, cercetători și autori de studii teatrale, s-a centrat pe dezbaterea stării actuale a criticii teatrale românești, a modului în care ea articulează spațiul teatral și hibridizează în spațiul nostru cultural cu alte cîmpuri ale creației artistice sau teoretice.

În deschiderea întâlnirii, Ion Vartic a subliniat importanța reflexiei teoretice, a unei priviri sintetizatoare care să dea substanță și coerență diferitelor tendințe din cîmpul teatral; de aceea, propunerea sa de a se înființa un buletin AICT referitor la toate noile apariții de carte de teatru ar răspunde unei nevoi reale de bună circulație a informației. Volume ca: *O canoe de hîrtie – tratat de antropologie*

teatrală de Eugenio Barba, cu un studiu introductiv de Liliana Alexandrescu (Editura UNITEXT, 2003), *Teatralizarea și reteatralizarea în România (1920–1960)* de Miruna Runcan, *Tragicul & alte note subiective* de C.C. Buricea-Mlinarcic (ultimele două apărute la Editura Eikon, Biblioteca Teatrul Imposibil), *Carnavalul și ciurma – poetici teatrale în oglindă* de Anca Măniuțiu (Editura Casa Cărții de Știință, 2003), *Riscurile avangardei* de Doina Modola (Editura Anima, 2003) sînt cărți de sinteză care ar fi meritat o receptare pe măsură, dar se pare că „ne citim prea puțin unii pe alții”, așa cum observa lucid și cu o oarecare nuanță de amărăciune Miruna Runcan. Și aș mai adăuga că atunci cînd o facem, ne apropiem în grabă, uneori chiar superficial, dacă nu ne plasăm într-o indiferență intelectuală impardonabilă.

Sigur că editurile care publică volume de teatru sunt puține, iar publicul căruia i se adresează nu este nici el numeros și cu o identitate puțin cunoscută; dar, cu toate acestea, observa Doina Modola, asistăm la un reviriment al cărții de teatru în ultimii cinci–șase ani, în ciuda unui anume dramatism al editării ei: nu există politici editoriale ale marilor edituri și nici un sistem al subvențiilor acordate de Ministerul Culturii și Cultelor; sursele (arhivele teatrelor și ale muzeelor de profil, arhivele personale, etc.) care mai păstrează o parte din memoria teatrului românesc sînt precare; absența redactorului de carte de teatru din edituri. A fost apreciată ca un model de succes seria de carte „Galeria Teatrului Românesc”, Florică Ichim afirmînd că își menține încrederea că va reuși să creeze acel stand de carte, măcar în foaierea câtorva teatre; și așa, potențialii cititori se vor găsi în preajma tentației, de neocolit! Concluzia este că se impune o susținere accentuată și concertată a apariției cărții de teatru.

Aflată în actualitate manifestă a prezenței artistice, fixată în prezent prin însăși natura sa, arta teatrului a apelat mereu la memorie; „în teatru, în lipsa memoriei, se instalează vidul” atrăgea atenția Mihai Măniuțiu. Așa că se impune aproape în regim de urgență recuperarea unei părți din istoria teatrului românesc prin editarea unor dicționare și enciclopedii specializate. Asumîndu-și coordonarea unui dicționar al oamenilor de teatru (dramaturgi, regizori, actori, scenografi, cronicari și critici de teatru), Mircea Ghițulescu și Ion Vartic răspund unei acute nevoi a breslei de informație corectă, sistematizată și actualizată, dovadă a maturității culturale.

Sub semnul urgenței ordonatoare a stat și soarta cronicii de teatru. Subspeciile ei – de întîmpinare, analitică; consecința actului cronicăresc – diagnostic sau/și mărturie (puncta pertinent Andreea Dumitru); modul „prietenos”, acel *captatio benevolentiae* adresat de către cronicar spectatorului inocent sau îndepărtat prin experiențe teatrale nefericite; dar, în primul rînd, consistența punctului de vedere exprimat și argumentat, definirea conceptelor teoretice și a judecăților de gust, toate acestea au reprezentat puncte de plecare în exersarea reflexivității. Și, formulată precis de Magdalena Boiangiu – câtă nevoie are criticul de teatru de tărie de caracter?–, o întrebare care ne chema sub „cerul înstelat deasupra noastră...”, tensiune a spiritului critic care rafinează nu doar idei, ci și un cod moral. Cred că în modul acesta, prin valorizările pe care le impune în mediul teatral, vocea criticului de teatru capătă autoritate.

Și, ca o proiecție mult depărtată în timp, mi-ar plăcea să pot rămîne cîndva, câteva ore, undeva în România, într-o librărie ca aceea de lângă Teatrul Odeon din Paris (11, rue Odeon) și să răsfoiesc ultimele apariții editoriale, înainte de intra la un spectacol